

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výukový materiál zpracován v rámci projektu EU peníze školám

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.3665

Šablona:	I/2	č. materiálu:	VY_12_INOVACE_133
----------	-----	---------------	-------------------

Jméno autora:	Mgr. Tomáš Vaculík
Třída/ročník:	VII.
Datum vytvoření:	25.10.2012

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Tomáš Vaculík

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací oblast:	Jazyk a jazyková komunikace
Tematická oblast:	Próza
Předmět:	Český jazyk a literatura
Výstižný popis způsobu využití, případně metodické pokyny:	Žáci si přečtou zápis učiva (případně napíší do sešitu), další hodinu může být použito jako test. Přiložený text slouží jako ukázka, rozbor by zřejmě dělal problémy vzhledem k archaičnosti
Klíčová slova:	Próza, J. A. Komenský, alegorie, slang
Druh učebního materiálu:	pracovní list
Soulad se ŠVP:	Je plně v souladu se ŠVP - Strom
Rozvíjené klíčové kompetence:	Kompetence k učení, kompetence k řešení problému, kompetence pracovní
Odkaz:	http://www.hfdata.cz/joom/index.php/llit/109-144/358

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

J. A. Komenský

Labyrint světa a ráj srdce

- alegorická skladba

JAZYK:

Jazyk Komenského je obrazotvorný, užívá i hovorové výrazy, studentský a řemeslnický slang, ale i venkovskou a nářeční mluvu

CHARAKTERISTIKA POSTAV:

Poutník - člověk hledající smysl života a světa; setkává se s nepravostí, lží, hloupostí lidí i krutou pravdou.

Mámení - snaží se poutníka zmást a používá i triky (brýle, kterými vidí vše lepší)

Všezvěd Všudybud - zosobňuje lidskou zvědavost.

PROSTŘEDÍ:

Svět je zobrazen **alegoricky** jako město. Do města se vstupuje Branou života (místo zrození) a Branou rozchodu (místo přidělení stavu a povolání). Město má dále ústřední náměstí a šest ulic pro šest stavů: domovní stav (rodiny), řemeslníky, učence, duchovní, vládce a vojáky. Nad městem ční těžko dostupný Hrad štěstěny, kam se chtějí dostat lidé toužící po bohatství, rozkoši a slávě.

DĚJ:

Vypravěčem knihy je autor – poutník, který se rozhoduje o svém povolání. Potká Všezvěda Všudybuda, který mu nabídne, že mu bude dělat průvodce. Cestou potkají Mámení, jež se k nim přidá.

Poutníkovi dají na krk uzdu všetečnosti a na nos nasadí brýle, které zkreslují okolní svět. **Přes tyto brýle vidí vše obráceně** - blízké jako daleké, černé jako bílé apod. Naštěstí mu je ale nasadí křivě, takže vidí i skutečnost.

Jeho průvodci ho zavedou na vrchol vysoké věže a hledí dolů na město s dvěma branami. Město je rozděleno do šesti stavů: řemeslníci, učenci, duchovní, vrchnost, rytíři a domovní stav. Ani v jedné části města se mu nelíbí, je znechucen, všude vidí samé intriky, násilí. Chce opustit město, ale zděsí se pohledem přes hradby, bojí se smrti. Uslyší boží hlas, který mu říká, ať se vrátí, odkud vyšel. A tak poutníkovo srdce vystoupilo z pouti Mámení do ráje, pokoje a lásky. Poutník nachází cestu k pravému životu v lásce k Bohu a bližnímu.

Ukázka

Osud rozděluje povolání

I zejdem po jakéms tmavém šneku dolů, a aj, v té bráně veliká síň plná mladého lidu, a po pravé straně sedící zůřivý stařec a držící v ruce veliký měděný hrnec. I viděl sem, an k němu všickni od Brány života přicházející přistupovali a každý do toho hrnce sáhna a cedulku s nějakým písmem vytáhna, hned do některé ulice města, jeden s radostí a výskáním běžel, jiný s zámutkem a stýskáním, kroutě se a ohlédaje šel.

2. I přistoupím blíž a nahlédnu některým do těch cedulek a vidím, že tento vytáhl: Panuj, jiný, Služ; tento, Rozkazuj; jiný, Poslouchej; tento, Piš; jiný, Oř; tento, Uč se; jiný, Kopej; tento, Sud', jiný, Bojuj etc. I divím se, co to jest. Všežvěd mi dí: "Tu se povolání a práce rozdělují, k čemu se kdo v světě potřebovati dáti má. Ten pak zprávce nad losy slove Osud, od něhož každý do světa vcházející instrukcí tím způsobem vzíti musí."

3. Vtom mne Mámil z druhé strany drbne, abych také sáhl, návěští dávaje. Já prosil, abych nucen nebyl jednoho něčeho hned (bez prohlédnutí prvé) chytiti, ovšem tak slepému štěstí, sedni mi co sedni, se poručiti. Ale povědino mi, že to bez vědomí a dovolení pana rejenta, Osuda, býti nemůže, takž já k němu přistoupě, pokorně žádost svou přednáším, já že sem tím oumyslem přišel, abych sám všecko prohlédl, a teprv co by mi se líbilo, sobě vybral.

4. On odpověděl: "Synu, vidíš, že toho jiní nečiní, ale co se jim podá neb naskytne, toho se drží. Však poněvadžs toho tak žádostiv, dobře;" a napsav cedulku, "Speculare" (to jest, Dívej se neb Zpytuj) dal mi a pustil mne.

Otázky - test

- 1) Jaký jazyk používá Komenský ve svém Labyrintu?
- 2) Co je to alegorie? Jaká alegorie je použita v příběhu?
- 3) Víš, co je slang?
- 4) Které dvě postavy má poutník jako průvodce?
- 5) V jakém prostředí se odehrává děj?
- 6) Co způsobují brýle, které má poutník nasazené?
- 7) Které ze zaměstnání (který ze stavů) si poutník vybere?

Řešení:

1) Jaký jazyk používá Komenský ve svém Labyrintu?

Mísí se jazyk hovorový, studentský a řemeslnický slang,

2) Co je to alegorie? Jaká alegorie je použita v příběhu?

Alegorie - jinotaj, jehož doslovné znění má vypovídat o něčem jiném, nezjevném. Je to tudíž dílo, jehož vlastní smysl je skryt a k porozumění vyžaduje nějaký klíč. Alegorie se tím podobá symbolu

V příběhu je alegorie města, které představuje v přeneseném významu svět.

3) Víš, co je slang?

Mluva určité skupiny lidí, kterou spojuje stejné zaměstnání nebo koníček (studenti, horníci, myslivci, atd...)

4) Které dvě postavy má poutník jako průvodce?

Všezvěda Všudybuda a Mámení

5) V jakém prostředí se odehrává děj?

Ve městě po Hradem štěstěny

6) Co způsobují brýle, které má poutník nasazené?

Že vidí svět v lepší podobě, než jaká je skutečnost. Vidí vlastně opak. Ale díky tomu, že je má špatně nasazené, tak vidí také skutečnost.

7) Které ze zaměstnání (který ze stavů) si poutník vybere?

Žádné, nakonec se obrací k Bohu.

Zdroj:

KOMENSKÝ, Jan Amos. *Labyrint světa a ráj srdce*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo - Melantrich, 1958.